

Tasavertaisena oppijana

Vieraskieliset tasavertaisina oppijoina: mahdollisuuksia oppimisen ja osallisuuden tukemiseen

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

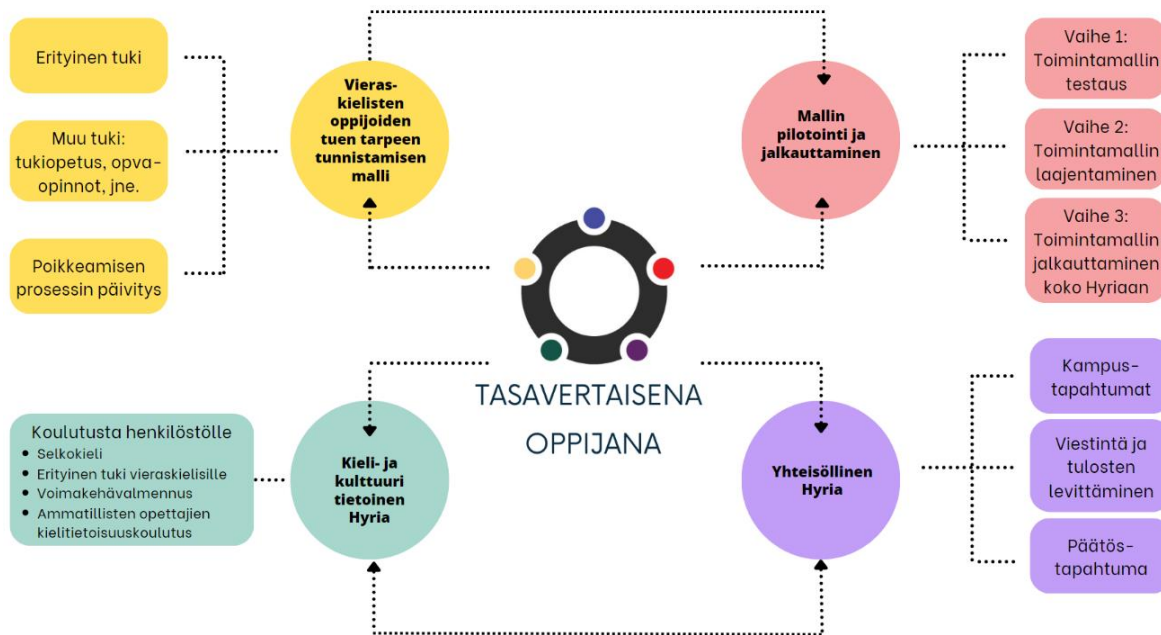
Hyria

Sisältö

I. Hankkeen tausta ja tavoitteet	3
II. Hankkeen konkreettiset toimenpiteet	3
III. Hankkeen toimintaympäristö ja kohderyhmä	4
IV. Hankkeen toteutustapa ja toiminnot	5
Henkilöstökoulutukset	6
Osastopilotit	6
Piloteissa tunnistettu tuen tarve	7
V. Vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeiden tunnistamisen toimintamalli	8
HOKS-keskustelu tai muu haastattelu	9
Lähtötasokartoitukset	9
Yhteenveto opiskelunvalmiuksista ja tuen tarpeista	10
Toimintamalliin liittyvät kirjalliset ohjeet ja linjaukset	10
VI. Tukimuotojen jatkokehittäminen	11
Kokonaisvaltaiseen tuen tarpeeseen vastaaminen vaatii osastorajat ylittävää yhteistyötä, monipuolisia tukitoimia sekä kokeilevia oppimisympäristöjä	11
VII. Vieraskielisten oppijoiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen tukeminen	13
VIII. Lisätietoja	14

I. Hankkeen tausta ja tavoitteet

Tasavertaisena oppijana oli Hyria koulutuksen hanke yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistamiseen ja kehittämiseen, joka toteutettiin 1.1.2023–31.7.2024. Hanketta rahoitti Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeen taustalla oli kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisten oppijoiden määrän jatkuva kasvu ammatillisissa opinnoissa sekä tilanteen tuomat haasteet, etenkin uuden koulukielen ja koulukielellä oppimisen tukeminen sekä toisella kiellä opiskelevien erilaiset tuen tarpeet ja niihin vastaaminen. Hyrialta puuttui selkeät käytänteet ja erityisosaamista liittyen vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeen tunnistamiseen ja tuen toteuttamiseen, sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuteen. Tämä on johtanut siihen, että vieraskielisten tuki on liian usein jäänyt tunnistamatta ja siten myös oppijat ovat jääneet ilman tukea. Hankkeen tavoitteina olikin kehittää vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeen tunnistamisen malli; lisätä opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamista liittyen kieli- ja kulttuuritietoisuuteen sekä vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeiden tunnistamiseen; kehittää opiskeluhuollon ennaltaehkäisevää tukea ja vieraskielisten oppijoiden erityisen tuen prosesseja ja tätä kautta mahdollistaa varhaisen ja oikeanlaisen tuen tarjoaminen. Pidemmällä aikajänteellä tavoiteltiin Hyrian toimintakulttuurin kehittämistä kieli- ja kulttuuritietoisempaan ja sitä kautta yhteisöllisempään suuntaan sekä vieraskielisten oppijoiden oppimisen, osallisuuden ja hyvinvoinnin parantamista oppilaitosyhteisössä. Hankkeen palvelukehitys voidaan jäsentää alla olevan kaavion mukaisesti neljään pääteemaan.

Kuva 1. Tasavertaisena oppijana -hankkeen palvelukehitys ja toimenpiteet

II. Hankkeen konkreettiset toimenpiteet

1. Vahvistetaan vieraskielisten oppijoiden kanssa työskentelevien osaamista Hyrian ulkopuolisten **koulutusten** sekä sisäisen tiedonlevityksen avulla.
2. Luodaan vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeen tunnistamisen moniammatillinen **toimintamalli**, jota **testataan** valituilla osastoilla lukuvuonna 2023–2024.
3. Kehitetään vieraskielisten oppijoiden **erityisen tuen prosesseja** (esim. tuen tarpeen kartoitus, arviointi ja tunnistaminen, erilaiset toteutustavat).

4. Kehitetään Hyrian toimintakulttuuria kieli- ja kulttuuritietoisempaan suuntaan erilaisten **kampustapahtumien** ja osastoille suuntautuvien **infojen** avulla.
5. Tuetaan vieraskielisten oppijoiden **osallisuutta** (esim. tutortoiminta ja tapahtumat).
6. Vahvistetaan erityisopettajien ja maahanmuuttajaosaamisen tiimin **yhteistyötä** ja verkostoidutaan sisäisesti ja ulkoisesti muiden toimijoiden kanssa (esim. OPVA haltuun ja Vierko-hankkeet).

III. Hankkeen toimintaympäristö ja kohderyhmä

Hankkeen ja sen eri toimintojen toteuttamisesta vastasi Hyrian opiskeluhoolto- ja ohjauspalvelut ja vieraskielisten oppijoiden palvelukehitys tapahtui yhteistyössä maahanmuuttajaosaamisen palveluiden kanssa. Käytännön toteutuksesta vastasi hankkeen osa-aikainen työryhmä, joka koostui kolmesta erityisopettajasta ja yhdestä maahanmuuttajaosaamisen palveluiden kouluttajasta. Käytännön tukena olivat Hyrian muut erityisopettajat, jotka osaltaan osallistuivat hankkeen toimintamallin kehitystyöhön. Sidosryhmissä yhteistyötä tehtiin kuraattoreiden, terveydenhoitajien ja kampuskoordinaattoreiden kanssa, jotka toteuttavat kampuksilla yhteisöllistä opiskeluhoiltoa. Hankkeen tukena toimi ohjausryhmä, johon kuului Hyrian opiskelijahyvinvointipäällikkö ja toimialapäällikkö. Ammatillisilta osastoilta hankkeen pilotteihin valikoitui opetus- ja ohjaushenkilökunta, joka työssään eniten kohtaa vieraskielisiä oppijoita.

Kuva 2. Tasavertaisena oppijana -hankkeen yhteistyötahot ja yhteistyön viitekehys

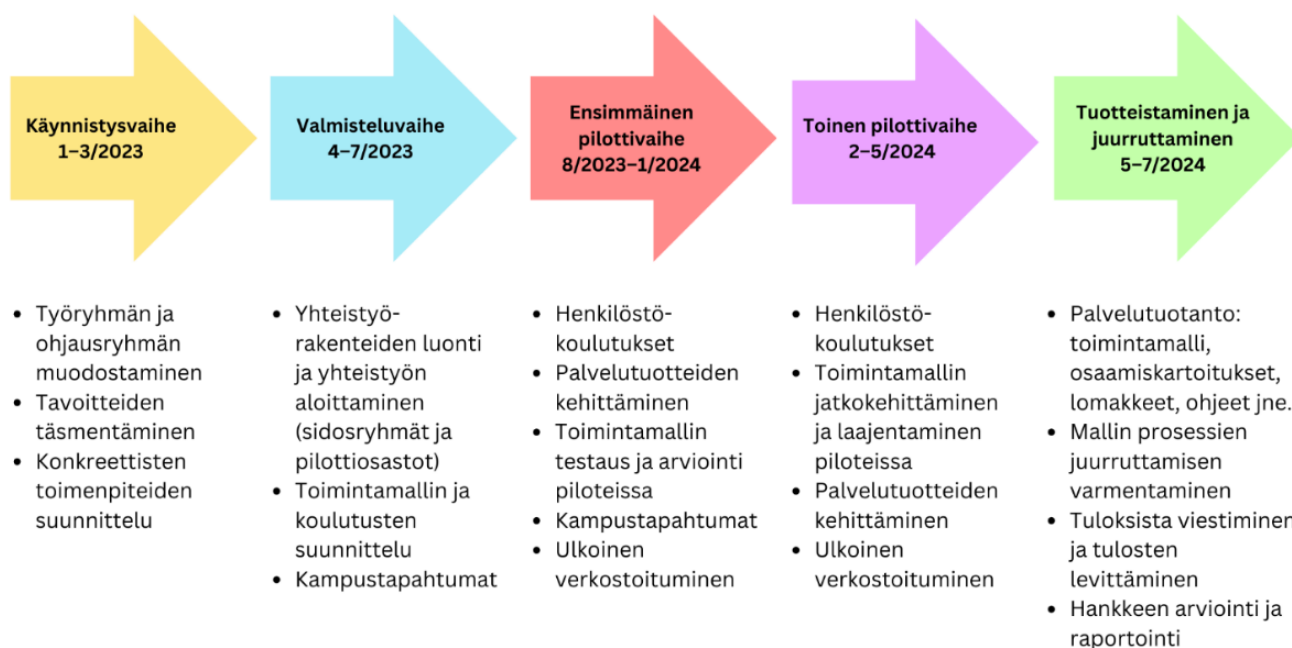
Hankkeen ja sen toiminnan kohderyhmänä olivat kaikki Hyrian oppijat ja koko opetus- ja ohjaushenkilöstö. Laajemmin kohteena oli koko Hyrian toimintakulttuuri, jota hankkeessa kehitettiin kieli- ja kulttuuritietoisempaan suuntaan.

Hankkeen toiminnot kohdistuivat sekä oppivelvollisuuden piiriin kuuluviin että aikuisiin ja jatkuvan oppimisen oppijoihin. Hankkeessa tavoiteltiin palveluiden tasalaatuista ja yhdenvertaista tarjoamista tuen tarvitsijan opiskelijastatuksesta, opiskeluyksiköstä tai kotipaikkakunnasta riippumatta. Erityisessä fokuksessa olivat vieraskieliset oppijat, joiden erityisen tuen tunnistamisen toimintamalleja hankkeessa kehitettiin. Heistä suurin osa on jatkuvan haun aikuisoppijoita.

Henkilökunnan osalta pääkohderyhmänä olivat erityisopettajat, maahanmuuttajaosaamisen palveluiden kouluttajat, opinto-ohjaajat sekä S2-opettajat, joiden osaamista hankkeessa kehitettiin myös ulkoisten koulutusten avulla. Osastopilotit kohdistettiin aloille (sosiaali- ja terveysala, puhtaus- ja kiinteistöpalveluala, matkailuala, ravintola- ja cateringala sekä TUVA-koulutuksen S2-ryhmät), joissa on paljon vieraskielisiä oppijoita. Myös näiden alojen opetus- ja ohjaushenkilöstön kohdalla tavoiteltiin lisääntyntä ymmärrystä ja osaamista vieraskielisten oppijoiden moninaisista tuen tarpeista. Toisaalta hankkeen toiminnoilla tavoiteltiin myös opetus- ja ohjaushenkilöstöä, jolla ei vielä ollut kokemusta ja/tai osaamista vieraskielisten oppijoiden ohjauksesta ja tuesta, tai tietoa heidän kulttuureihinsa liittyvistä erityiskysymyksistä. Tämän henkilöstön osalta hankkeessa pyrittiin ennakoimaan vieraskielisten oppijoiden määrän lisääntymistä, jotta henkilöstöllä olisi parempaa osaamista heidän ohjaukseen ja tuen tarpeiden huomioimiseen.

IV. Hankkeen toteutustapa ja toiminnot

Hanke toteutettiin pääasiassa kehitystyönä, henkilöstökoulutuksina, osastoille jalkautuvina pilotteina ja tapahtumina. Hankkeen käynnistys ja valmisteluvaiheissa (tammikuu – heinäkuu 2023) täsmensimme hankkeen tavoitteita, suunnittelimme konkreettisia toimenpiteitä (esim. henkilöstökoulutukset) tarvekartoituksen perusteella, kehitimme vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeen tunnistamisen toimintamallin ensimmäisen version sen prosesseineen, sekä rakensimme yhteistyötä etenkin sidosryhmien ja pilottiosastojen kanssa. Hankkeen toimintamallin ja sen prosessien testaus osastopiloteissa, henkilöstökoulutukset ja tapahtumat (esim. kampuskahvit ja kulttuurijuhlat) alkoivat elokuussa 2023 ja jatkuivat hankkeen loppuun asti. Verkostoiduimme tehokkaasti koko hankeajan sekä lisäämällä osastorajoja ylittävää ja monialaista yhteistyötä Hyrian sisällä, että ottamalla osaa ulkoisten verkostojen toimintaan. Hankkeen lopussa painottui valmiiden tuotteiden siirtäminen palvelutuotantoon (malli, osaamiskartoitukset, tuetut oppimisympäristöt jne.), mallin prosessien juurtumisen varmentaminen, sekä hankkeen tuloksista viestiminen ja niiden levittäminen.

Kuva 3. Hankkeen vaiheet ja aikataulu

Henkilöstökoulutukset

Hankkeessa toteutettu pääkoulutus oli FM, erityisopettaja ja suomen kielen opettaja Anu Arvosen vetämä koulutus liittyen vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeiden ja oppimisvaikeuksien tunnistamiseen. Koulutuksen kesto oli 16,5 h ja se toteutettiin neljän päivän aikana. Koulutus oli suunnattu erityisopettajille, maahanmuuttajaosaamisen palveluiden kouluttajille sekä osastopilotteihin osallistuvalla opetus- ja ohjaushenkilökunnalle. Koulutuksen päätavoitteena oli lisätä osallistujien osaamista liittyen vieraskielisten oppijoiden oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja erottamiseen oppimisen muista haasteista. Koulutuspäivien teemat olivat: vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeiden ja oppimisvaikeuksien tunnistaminen; oppimisvaikeuksien arviointi, kartoittaminen sekä välineet; käytänteet; sekä pilottien kokemusten jakaminen ja toimintamallin arviointi. Koulutuksesta saimme uutta ymmärrystä mitä kannattaa kartoittaa ja millä keinoilla, miten vieraskielisten oppijoiden erilaiset oppimiseen liittyvät haasteet näyttäytyvät (esim. erilaiset lähtökohdat, taitojen harjaantumattomuus, kehittyvän kielitaidon vaikutus oppimiseen, psyykinen kuormitus, traumatausta, maassaoloajan lyhyys jne.) ja miten varsinaiset oppimisvaikeudet pystyy tunnistamaan ja erottamaan muista oppimisen vaikeuksista.

Lisäksi järjestimme Selkokieli opetuksessa ja ohjauksessa -koulutuksen, jonka toteutti AEL-Amiedu / Taitotalo:n Elina Stordell (FM, suomi toisena kielenä ja kielitaidon arvioinnin asiantuntija). Koulutuksen tavoitteena oli perehdyttää Hyrian erityisopettajia ja opinto-ohjaajia selkokielen käyttöön opetuksessa ja ohjauksessa sekä kehittää osallistujien taitoa soveltaa selkokieltä oman työn suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä (sanasto, rakenteet, sisältö, puheen tempo, eleet, erilaiset ei-kielelliset viestintäkeinot). VOIMAKEHÄ® lisenssivalmennus puolestaan keskittyi positiiviseen ja vahvuusperustaiseen pedagogiikkaan. Koulutus oli suunnattu Hyrian opiskeluhuolto- ja ohjauspalveluiden henkilöstölle (erityisopettajat, opinto-ohjaajat jne.) ja maahanmuuttajaosaamisen palveluiden kouluttajille. Koulutuksen kautta kertynyt uusi osaaminen tukee oppijoiden – vieraskielisten ja muiden – vahvuuslähtöistä ohjaamista, heidän vahvuuksien, motivaatiotekijöiden ja oppimisvalmiuksien parempaa tunnistamista, sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemista.

Näiden Hyrian ulkoisten koulutusten lisäksi hankkeen työryhmän maahanmuuttajaosaamisen palveluiden kouluttaja Tuula Pakola suunnitteli ja toteutti tarveperusteisesti ammatillisille osastoille 'Miten tuen vieraskielisen oppijan oppimista ammatillisessa koulutuksessa?' – koulutuksen. Se sisälsi tietoa kieli- ja kulttuuritietoisuudesta ja monimuotoisuudesta opetuksessa ja selkokielisestä viestinnästä, sekä keskustelua vieraskielisten oppijoiden opetuksen ja ohjauksen kysymyksistä. Koulutus toteutettiin 4:llä ammatillisella osastolla (sis. matkailu- ja ravintola, catering- ja cateringala, puhtaus- ja kiinteistöpalvelu- ja hius- ja kauneudenhoitoala, nuorten terveystoiminta- ja hyvinvointiala, nuorten sosiaali- ja terveysala, pintakäsittelyala, rakennusala, sisustusala ja talotekniikan ala). Tilaisuudet järjestettiin alojen osastokokouksissa, jolloin eri osastojen koulutuspäällikkö, kouluttajat ja vastuuvallmentajat sekä ammatilliset ohjaajat olivat koolla.

Osastopilotit

Kehitetyn toimintamallin testaus, arviointi ja jatkokehitys tapahtui osastoille jalkautuneissa piloteissa lukuvuonna 2023–2024. Pilotit toteutettiin kahdessa eri vaiheessa hankkeen työryhmän kolmen erityisopettajan toimesta yhteistyössä alojen vastuuvallmentajien, S2-opettajien, ammatillisten ohjaajien, opinto-ohjaajien ja osin myös kuraattorien kanssa. Pilottiosastojen henkilökunta omalta osaltaan

mahdollisesti kehitetyn toimintamallin ja sen prosessien testaamisen ja niihin liittyvän kokemustiedon keräämisen.

Ensimmäisessä vaiheessa syyslukukaudella 2023 pilottiosastoiksi valikoituivat sosiaali- ja terveysala (sote), puhtaus- ja kiinteistöpalveluala (puki) sekä S2 tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA). Yhteensä 47 opiskelijaa osallistui pilotin ensimmäiseen vaiheeseen. Pilotit kestivät ryhmästä ja tarpeesta riippuen 1–6 viikkoa. Tuen tarpeen tunnistamisen toimintamallia testattiin aktiivisesti ja sen käytänteitä ja prosessia muokattiin käyttökokemusten ja arvioinnin perusteella. Pilotit alkoivat ryhmien opetus- ja ohjaushenkilöstön alkuhaastatteluilla sekä oppijoiden haastatteluilla ja/tai HOKS-keskusteluilla. Kaikki oppijat osallistuivat erilaisiin osaamisen lähtötasokartoituksiin (matemaattiset taidot ja englanti). Joissain ryhmissä tehtiin myös suomen kielen luetun ymmärtämisen kartoituksia, vahvuuskartoituksia, hyvinvointikartoituksia, tai tutustuttiin yhteisiin tutkinnonosiin. Hankkeen erityisopettajat tekivät kertyneen tiedon perusteella jokaisesta oppijasta opiskeluvalmiuksien ja tuen tarpeiden yhteenvedot, joiden tiedot jaettiin vastuvalmentajille ja alan erityisopettajille. Yhdessä vastuvalmentajien kanssa suunniteltiin myös mahdollisesti tarvittavia jatkokartoituksia, jatkotoimia sekä suunniteltiin oppijoiden tarvitsemia tuen muotoja ja -toimia.

Toisen vaiheen pilotit toteutettiin kevätlukukaudella 2024. Tässä vaiheessa toimintamallin testiryhmää laajennettiin kattamaan kaikki kokonaiset vieraskielisten oppijoiden sote-ryhmät sekä toinen S2-TUVA-ryhmä. Lisäksi kaikilta sosiaali- ja terveysalan jatkuvan haun sekä palvelualojen (puhtaus- ja kiinteistöpalveluala, matkailuala, ravintola- ja cateringala) vastuvalmentajilta kysyttiin sähköpostitse, oliko heillä herännyt huoli omien vieraskielisten oppijoiden oppimisesta ja tuen tarpeesta. Kartoitettavaksi valittiin eri ryhmistä kaikki kohderyhmään sopivat vieraskieliset oppijat = oppijalla on haasteita oppimisessa ja opintojen etenemisessä, mutta haasteet eivät opettajan arvion mukaan johdu ainoastaan puutteellisesta suomen kielen taidosta.

Pilotin toiseen vaiheeseen osallistui yhteensä 127 opiskelijaa. Pilotit toteutettiin pääasiassa samalla tavalla kuin ensimmäisessä pilottijaksossa, mutta tuen tarpeen tunnistamisen mallia ja sen prosesseja oli hieman muokattu, täsmäytetty ja karsittu matkan varrella saatujen kokemusten ja palautteen mukaisesti. Kaikki osallistujat haastateltiin, he tekivät englannin ja matematiikan lähtötasokartoitukset ja heidän opiskeluvalmiuksista ja tuen tarpeista tehtiin yhteenvedot, jotka jaettiin vastuvalmentajille ja alan erityisopettajille.

Piloteissa tunnistettu tuen tarve

Vieraskieliset oppijat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä niin kielellisesti kuin kulttuurisesti. Heidän koulunkäyntihistoriansa on yhtä värikäs, lähtien vain muutaman vuoden koulunkäynnistä aina useampiin korkeakoulututkintoihin. Toisaalta myös lähtömaassa suoritettun peruskoulutuksen ja tutkintojen taso on hyvin vaihteleva. Siksi oppijat aloittavat opintonsa hyvin erilaisista lähtökohdista, heidän opiskeluvalmiuksissaan on suuria eroja, ja ilman tukea ja sen tunnistamista heidän onnistumisensa mahdollisuudet opinnoissa ovat hyvin epätasa-arvoiset. Koska oppijoiden taustojen kirjo on valtava, myös ryhmien sisällä tuen tarpeet ovat hyvin erilaisia. Joillain oppijoilla tuen tarve liittyy vain suomen kielen osaamisen kartuttamiseen, monet oppijat hyötyisivät matemaattisten perustaitojen kertauksesta, osalla oppijoista on hyvinkin kapea-alaista erityisen tuen tarvetta (esim. tarkkaavuuden ja

toiminnanohjauksen tukeminen) ja toisinaan puolestaan oppijoiden tuen tarve on hyvin kokonaisvaltaista oppimisen ja ohjauksen eri osa-alueilla.

Hankkeessa kartoitettiin laajalti opintojensa alkuvaiheessa olevien vieraskielisten oppijoiden taustoja ja tuen tarpeita. Tunnistimme, että Hyrialla on joukko oppijoita, joilla on opintojen alkaessa tutkinto-opiskelua ajatellen osittain puutteelliset opiskeluvälmiudet. Tämä voi näyttäytyä heikkona suomen kielen osaamisena ja/tai puutteellisina perustaitoina (esim. matemaattiset taidot, digitaidot) sekä opiskelutaitoina. Tuen tarve näkyy niin ammatillisissa opinnoissa (sis. työelämässä oppiminen) kuin yhteisissä tutkinnon osissa. Muista aloista poiketen, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualla korostui oppijoiden tarvitsema tuki pääasiassa vain ammatillisissa opinnoissa. Työllistymiseen toimitilahuoltajana tai kiinteistöhoitajana riittää usein pelkästään ammatillisten tutkinnon osien suorittaminen eikä työllistymiseen alalla tarvita välttämättä koko tutkintoa (= yhteisiä tutkinnon osia ei tarvitse suorittaa). Monesti yleinen tuki ammatillisissa opinnoissa on riittävä tukimuoto oppijoille. Sosiaali- ja terveysalalla puolestaan lähihoitajan tutkintoon vaaditaan suoritettavaksi niin ammatilliset opinnot kuin yhteiset tutkinnon osat, eikä esimerkiksi lääkelaskuja voida mukauttaa eikä niistä voida poiketa. Siksi alalla korostuvat matemaattiset opiskeluvälmiudet ja niiden riittävä tukeminen. Hoiva-avustajan opinnot olisivat kuitenkin joillekin oppijoille lähtökohtaisesti realistisempi tavoite tilanteissa, joissa heidän koulunkäyntihistoriansa on hyvin vähäinen ja perustaidot (etenkin matemaattiset) hyvin harjaantumattomat. Näille oppijoille olisi jo oman positiivisen minäkuvan ja minäkyvykkyyden tukemisen ja säilyttämisen vuoksi parempi tulla ensin suorittamaan hoiva-avustajan opintoja, joista voi jatkaa lähihoitajan opintoihin, mikäli tilanne sen sallii. S2-TUVA:lla tuen tarve oli yleisesti ottaen suuri sekä suomen kielen että opiskeluvälmiuksien vahvistamisessa, mutta kyvykkäämmät hyötyisivät myös ylöspäin eriyttävästä opetuksesta ja mahdollisuudesta YTO-opintojen suorittamiseen.

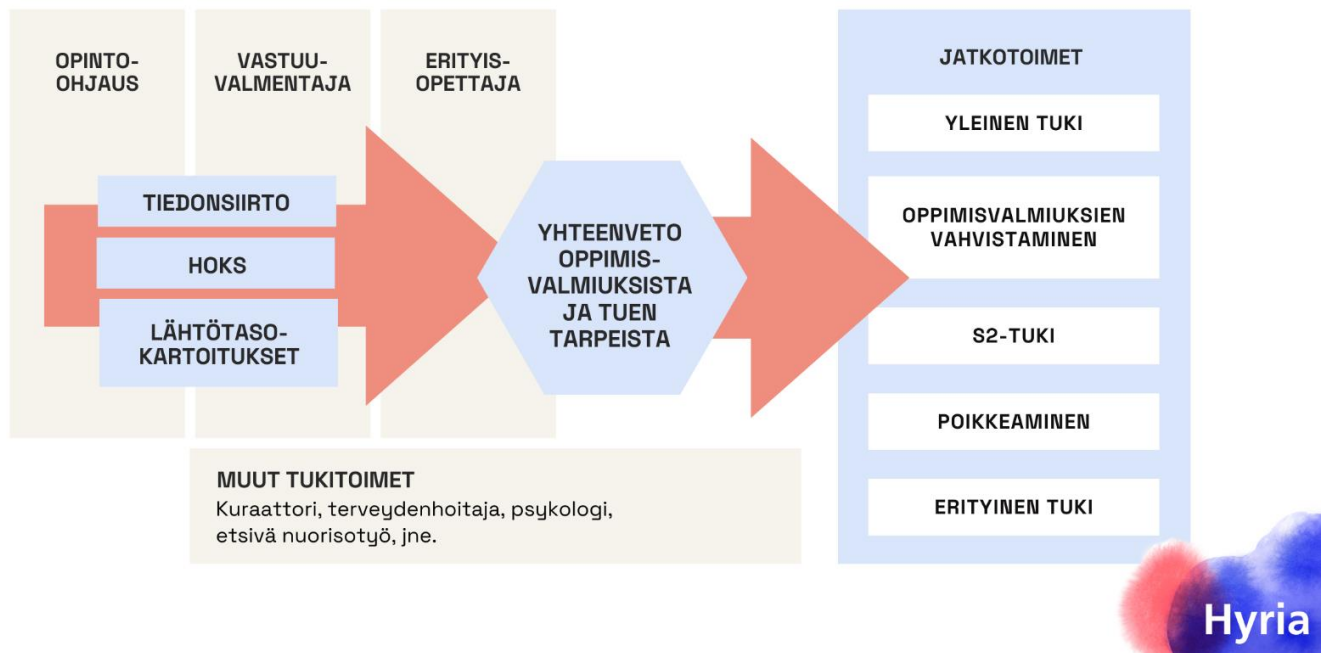
Pilottien aikana teimme jo muutamia erityisen tuen päätöksiä pilotteihin osallistuneille oppijoille, osa odotti keväällä 2024 erityisen tuen päätöksen ja suunnitelman laatimista ja lisäksi tunnistimme ison joukon oppijoita, joiden erityisen tuen tarvetta tulee tarkasti seurata. Osaamisen lisäkartoitukset ovat myös tarpeen, jotta tuen tarvetta pystyttäisiin vielä paremmin tunnistamaan. Englannin osaamiseen liittyen tunnistimme oppijoita, jotka luultavasti tarvitsevat poikkeamisen yhteisten tutkinnon osien pakolliseen vieraaseen kieleen, englantiin. Eniten tuen tarvetta tunnistimme olevan matemaattisten perustaitojen harjaannuttamisen osalta.

V. Vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeiden tunnistamisen toimintamalli

Mallin kehitystyö lähti tarpeesta luoda Hyrialle käytännön toimintamalli, miten paremmin tunnistaa vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeita ja tarjota oikeanlaista tukea entistä varhaisemmassa vaiheessa. Toimintamalli otetaan käyttöön Hyrian laajuisesti lukuvuonna 2024–2025 ja toimintamalli on sisällytetty Hyrian päivitettyyn HOKS-prosessiin, jota parhaillaan kehitetään Parempaa tukea oppimiseen (PATU) -hankkeessa. Toimintamalli on opiskeluhuollon tuen ja ohjauksen prosessi, johon liittyy useita eri osa-alueita (tiedonsiirto, HOKS, opiskeluvälmiuksien kartoittaminen, tuen tarpeiden tunnistaminen, suunnitellut tuki- ja jatkotoimet). Tuen tarpeen tunnistamisen prosessista ovat yhteisesti vastuussa alan erityisopettaja, vastuuvälmentaja sekä opinto-ohjaaja. Tarpeen mukaan monialaista yhteistyötä tehdään opiskeluhuollon (esim. kuraattori tai terveydenhoitaja) kanssa. Mallissa on huomioitu vieraskielisten

oppijoiden erityistarpeet kohde- ja oppijaryhmänä. Toimintamalli ja sen prosessit on kuvattu alla olevassa kaaviossa.

Hyria | Malli vieraskielisten opiskelijoiden tukemisesta Hyriassa

Kuva 4. Malli vieraskielisten oppijoiden opiskeluvalmiuksien ja tuen tarpeiden tunnistamisesta Hyriassa

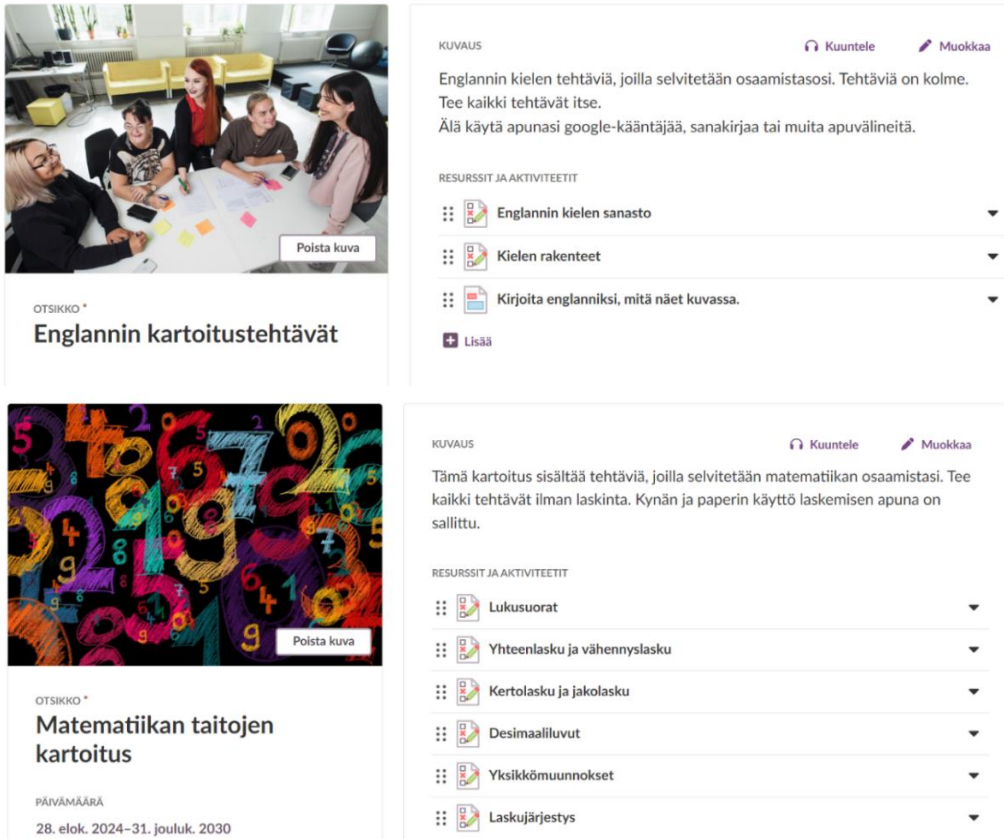
HOKS-keskustelu tai muu haastattelu

Tuen tarpeen tunnistamisen prosessi lähtee liikkeelle heti opintojen alkaessa oppijaan, hänen taustaansa ja opiskeluvalmiuksiin tutustumisella. HOKS-keskustelussa ja/tai henkilökohtaisessa haastattelussa käydään läpi mm. oppijan taustatiedot, kieliprofiili, opiskelu- ja työhistoria Suomessa ja muualla, oppimiseen liittyvät vahvuudet ja mahdolliset haasteet. Tuotimme myös keskustelua ohjaavan kysymyspatteriston haastattelujen tueksi, jotta kaikki olennainen tieto tulee kerättyä. Mikäli oppijan tuen tarve tulee esille vasta myöhemmin opintojen aikana, voidaan toimintamallin prosesseja seurata samalla tavalla myös tässä kohtaa. Vaikka tuen tarpeen tunnistamisen malli on kehitetty vieraskielisiä oppijoita ajatellen, mallia voidaan käyttää kaikkien oppijoiden tuen tarpeiden ja opiskeluvalmiuksien tunnistamiseen.

Lähtötasokartoitukset

Opintojen alussa vieraskieliset oppijat tekevät ainakin matemaattisten perustaitojen ja englannin kielen lähtötasokartoitukset, jotka hankkeessa tuotettiin. Tuotekehittelyn apuna käytimme myös jo olemassa olevia lähtötasokartoituksia, jotka muokattiin Hyrian tarpeita vastaamaan. Esimerkiksi tekemämme matemaattisten taitojen kartoitus keskittyy nimenomaan oppijan perustaitojen selvittämiseen, ei niinkään vaikeampiin matemaattisiin sisältöihin. Näin saamme selville ne oppijat, joilla on vaikeuksia jo matemaattisessa perusosaamisessa ja jotka tarvitsevat vahvaa tukea taitojen harjaannuttamiseen. Jos puolestaan peruslaskutaidot ovat hallussa, oppijat pystyvät omaksumaankin esimerkiksi matemaattisten yhteisten tutkinnon osien sisällöt kevyempää tukea tarjoamalla. Lisäksi voidaan kartoittaa esimerkiksi suomen kielen osaamista ja digitaitoja. Kartoitukset löytyvät paperiversiona ja sähköisenä ItsLearning -

oppimisolustalla. Sähköinen testi mahdollista ison oppijajoukon lähtöosaamisen kartoittamisen. Englannin kartoituksessa on lisäksi kirjallisen tuottamisen osuus, jonka opettaja arvioi yksilöllisesti. Yksilöllinen arviointi on tärkeää, koska kartoituksia hyödynnetään niin tuen tarpeen arvioinnissa kuin mahdollisen poikkeamisen tarpeen toteamisessa. Lähtötasokartoitusten tekemiseen ja analysoimiseen löytyvät ohjeet, mukaan lukien ohjeet englannin kielen poikkeamisen periaatteista.

Kuva 5. Matemaattisten taitojen ja englannin kielen taitojen alkukartoitukset ItsLearning -oppimisolustalla

Yhteenveto opiskelunvalmiuksista ja tuen tarpeista

Tiedot oppijoiden opiskelunvalmiuksista ja mahdollisista oppimiseen liittyvistä haasteista kirjataan yhteenvetolomakkeeseen tuen suunnittelun ja toteuttamisen tueksi. Lomakkeeseen kirjataan myös jatkotoimenpiteet ja oppimisen tukeen liittyvät suunnitelmat. Hankkeessa tuotettu paperilomake siirretään syksyn 2024 aikana sähköisenä Wilman lomakkeisiin.

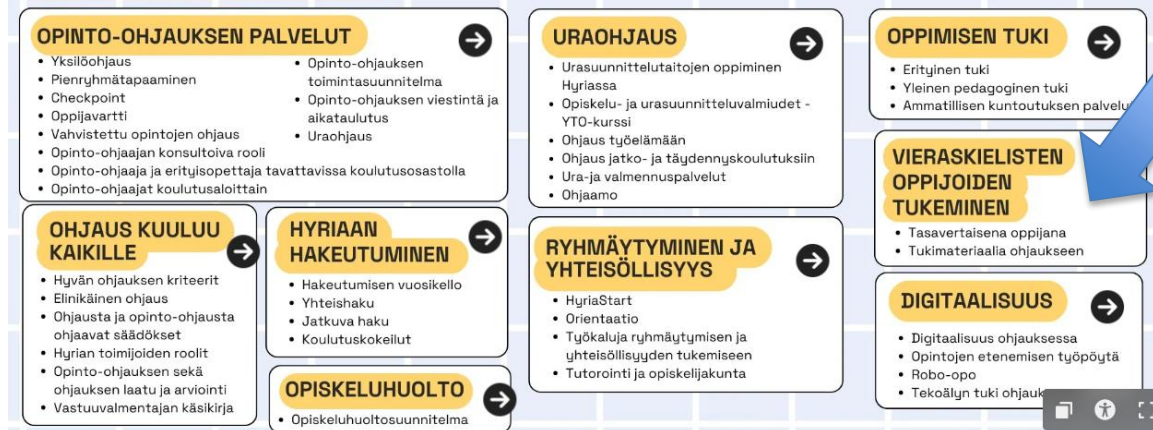
Toimintamalliin liittyvät kirjalliset ohjeet ja linjaukset

Toimintamalli sekä sen toimenpiteiden ja prosessien toteuttamisen ohjeet löytyvät Hyrian intrasta Opiskeluhuollon ja ohjauspalveluiden sivuilta, mistä ne on linkitetty Vastuuvallmentajan digitaaliseen käsikirjaan. Tämä on intrasivu, johon on koottu vastuuvallmentajan työssään tarvitsemia ohjeita ja materiaaleja. Malli löytyy myös Hyrian digitaalisesta Ohjaussuunnitelmasta, joka on nähtävissä alla.

OHJAUS- SUUNNITELMA

Tähän Hyrian digitaaliseen ohjaussuunnitelmaan on koottu Hyrian henkilöstön päivittäisessä työssä tarvitsemissä ohjeita ja materiaaleja. Ohjaussuunnitelman avulla varmistetaan laadukas ohjaus, yhteiset toimintatavat sekä toiminnan arviointi ja kehittäminen. Ohjaussuunnitelma kertoo, minkälaista ohjausta opiskelija saa yksilöllisen opintopolkunsa eri vaiheissa.

OPINTO-OHJAUS JA TUKI HYRIASSA

Kuva 6. Hyrian Ohjaussuunnitelma

Ohjeista löytyy myös Hyrian sisäiset linjaukset vieraskielisten oppijoiden erityistä tukea ajatellen. Ohjeet tukevat erityisopettajaa siinä, miten pystyä erottamaan suomen kieleen harjaantumattomuuteen liittyvät haasteet oppimiseen liittyvistä haasteista ja varsinaisista oppimisvaikeuksista, sekä kirkastaa missä kohtaa erityisen tuen kynnyks ylittyä vieraskielisillä oppijoilla. Näin kaikki erityisopettajat noudattavat samaa linjaa erityisen tuen päätösten tekemisessä. Tämä lisää myös oppijoiden tasavertaisuutta, kun erityinen tuki on kaikkien saatavilla samoilla perusteilla. Linjauksissa on painotettu tuen tarpeen joustavaa ja jatkuvaa arviointia, koska vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeiden tunnistaminen vaatii usein pidempiaikaista opintojen etenemisen seuranta.

VI. Tukimuotojen jatkokehittäminen

Toimintamallin jalkauttamisen onnistuminen vaatii sekä sen prosessien toimeenpanoa että tarvittavien tukitoimien tarjoamista. Vaikka varsinaisen tuen tarjoaminen hankehenkilökunnan toimesta ei kuulunut hankkeen toimintakenttään, hankkeessa pyrittiin löytämään ratkaisuja tunnistettuihin tuen tarpeisiin mm. vaihtoehtoisten ja joustavien opintopolkujen ja erilaisten tuettujen oppimisympäristöjen kautta. Tämän suunnitelmallisuuden nähtiin myös olevan keskeisessä roolissa toimintamallin jalkauttamisen ja juurruttamisen onnistumisessa. Alla esittelemme tärkeimpiä havaintoja piloteista liittyen vieraskielisten oppijoiden tuen tarpeeseen sekä ratkaisuehdotuksia tuesta ja jatkotoimista.

Kokonaisvaltaisen tuen tarpeeseen vastaaminen vaatii osastorajat ylittävää yhteistyötä, monipuolisia tukitoimia sekä kokeilevia oppimisympäristöjä

Toimintamallista nousevat konkreettiset, yhdessä kehitetyt toimintatavat auttavat opetus- ja ohjaushenkilöstöä tunnistamaan oppimisen haasteita ja tukemaan oppijaa entistä paremmin. Siksi Hyrian sisäinen, osastorajoja ylittävä ja toimiva yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää, koska oppijoiden ohjaus ja tuki tapahtuu yhteistyössä ja yhteisten rakenteiden sisällä. Lisäksi toimintamallin prosessien käytännön onnistumisen kannalta yhteistyö oppijan, vastuuvallmentajan, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan välillä

on ensiarvoisen tärkeää. Kun tuen tarve tunnistetaan aiempaa varhaisemmassa vaiheessa, parannamme myös oppijan kokemusta oman osaamisen, vahvuuksien ja tuen tarpeiden tunnistamisesta. Tuen tarpeen tunnistamisella ja oikeanlaisen tuen tarjoamisella mahdollistamme myös jokaiselle oppijalle tasavertaiset onnistumisen mahdollisuudet ja kokemukset opinnoissa, sekä edistämme oppijoiden opiskelumotivaatiota, kiinnostumista opintoihin ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Toimintamallin tulosten ja jalkautumisen kannalta erityisen tärkeää on myös erilaisten suunniteltujen tukimuotojen toteutuminen ja pysyvyys oppimisvuoden rakenteessa, jotta oppijoiden henkilökohtainen opiskelusuunnitelma on mahdollista suunnitella toimivaksi kokonaisuudeksi.

Kuten aiemmin todettu, tunnistimme Hyrialla olevan joukko oppijoita, joilla on opintojen alkaessa tutkinto-opiskelua ajatellen osittain puutteelliset opiskelunvalmiudet. On tärkeää, että tunnistettuihin tuen tarpeisiin kehitetään uusia, oppijoiden tarpeita palvelevia tukimuotoja. Moni pilotteihin osallistunut opetus- ja ohjaushenkilöstön edustaja kertoi haastattelussa kokevansa toisinaan riittämättömyyden tunnetta ja osaamisen puutetta liittyen näiden oppijoiden tukemiseen. He kaipasivat yksilöllistä lisätukea oppijoilleen, lisäresurssia (ensisijaisesti erityisopettaja ja S2-opettaja) omille oppitunneilleen sekä oman osaamisen kehittämistä. Moni korosti myös tarvetta suomen kielen korkeampiin osaamisrajoihin hakuvaiheessa, jotta opiskelu olisi oppijoille mielekästä ja oppiminen mahdollistuisi. Sote:n jatkuvan haun ryhmissä suomen kielen osaamisen haasteeseen on jo aikaisemmin vastattu ottamalla käyttöön erittäin toimiva S2-opettajan ja ammatillisen opettajan samanaikaisopettajuuden malli sekä OPVA- jaksot. Pilottiryhmät, joissa oli mahdollisuus S2-opettajan tukeen sekä OPVA-opintoihin tarjosivat vieraskielisille oppijoille parhaimman aloituksen opintoihin ja toimet edistivät opintoihin kiinnostumista. Vaikka OPVA sellaisenaan on poistumasta ammatillisen koulutuksen rakenteista, vastaaville opiskelunvalmiuksia tukeville opinnoille on suuri tarve ja niiden tulisi entistä paremmin linkittyä sekä ammatillisiin opintoihin että yhteisiin tutkinnon osiin.

Kartoitetuista oppijoista monella oli hyvin harjaantumattomat matemaattiset perustaidot. Kyse ei kuitenkaan automaattisesti ole oppimisvaikeudesta ja *erityisen* tuen tarpeesta vaan monesti riittävän harjoituksen puutteesta vähäisen koulutaustan vuoksi. Nämä oppijat tarvitsevat vahvaa tukea matemaattisten perustaitojen harjoitteluun. Hankkeessa pilotoitu matematiikan tukipaja, missä harjoiteltiin matemaattisia perustaitoja aineenopettajan ja erityisopettajan johdolla ja joka oli kohdennettu oppijoille, joilla oli tunnistettua vahvaa tuen tarvetta matematiikassa, oli erittäin tarpeellinen ja hyödyllinen. Oppijoiden kokemat onnistumiset ja oppimisen näkyväksi tekeminen olivat heille myös erittäin tärkeitä motivaattoreita ja minäpystyvyyden tukijoita. Vastaavat tukipajat ovat tärkeitä myös erityisen tuen tarpeen tunnistamista ajatellen, koska perustaitojen heikko automatisoituminen harjoittelusta huolimatta viittaa oppimisvaikeuksiin myös vieraskielisellä oppijalla. Lukuvuonna 2024–2025 vastaavia tukipajoja toteutetaan kokeilumielessä Hyrian eri kampuksilla. Niissä voi harjoitella sekä perustaitoja että suorittaa eri YTO-aineita ohjatusti S2-opettajan, aineenopettajan ja erityisopettajan kanssa.

Tukipajojen lisäksi jatkuvan haun vieraskieliset- ja muut aikuisoppijat tarvitsevat enemmän monipuolisia YTO-toteutuksia ja opiskelukokonaisuuksia. He suorittavat YTO-opinnot itsenäisillä verkkokursseilla, mutta monella heikot digitaidot ja suomen kielen taito sekä puutteelliset opiskelutaidot ja/tai opiskeltavien aineiden perusosaaminen tekevät itsenäisestä opiskelusta vaikeaa. He tarvitsevat erilaisia joustavia ja yksilöllisiä tapoja suorittaa YTO-opintoja tuetusti, esimerkiksi S2–YTO-pajat tai verkkokurssien hybridisuorittaminen. YTO-kurssien tehtävänantoja on tarpeen selkokielistä entisestään ja osaamisen

näyttämiseen tulisi tarjota moninaisia tapoja (kirjalliset, suulliset, audio-visuaaliset jne.). Näistä toimista hyötyvät kaikki Hyrian oppijat, ei ainoastaan vieraskieliset. Kieli- ja kulttuuritietoisuuden lisääminen tuo pitkällä aikataulilla mukanaan myös osaamisen ja sen arvioinnin kulttuurisidonnaisuuden ymmärrystä sekä selkokielisen opetuksen ja ohjauksen lisääntymistä.

Aikaisemmin Hyrialla on tehty vieraskielisille oppijoille osaamistavoitteista poikkeamia vain ruotsin kieleen. Piloteissa kuitenkin tunnistimme, että Hyrialla opiskelee paljon oppijoita, jotka eivät ole ikinä opiskelleet englantia, heillä ei ole myöskään muilla tavoin kertynyttä englannin kielen osaamista, eikä mahdollisuutta osaamisen tunnustamiseen muulla vieraalla kielellä. Hankkeen tuloksena Hyrian poikkeamisen prosessia päivitettiin ja jatkossa pakollinen YTO-englanti voidaan tarvittaessa ja kriteerien täytyessä korvata 3 osp paikallisella alkeisenglannin valinnaisella.

VII. Vieraskielisten oppijoiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen tukeminen

Hankkeen toimintojen ansiosta koko Hyrian toimintakulttuuri on saanut sysäyksen kohti asteittaista muutosta kieli- ja kulttuuritietoisemmaksi. Hankkeen tapahtumien, kuten kampuskahvien ja etenkin kulttuurijuhlien, tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta Hyrian kulttuurisesta ja kielellisestä moninaisuudesta ja lisätä yhteisöllisyyden tunnetta Hyrian oppijoiden parissa yli kieli- ja kulttuurirajojen. Vieraskielisillä oppijoilla oli iso rooli kampuksien järjestämisessä, etenkin kulttuurijuhlissa, jotka järjestettiin kolmesti hankkeen aikana Sakonkadun ja Karankadun kampuksilla.

Kuva 7. Kulttuurijuhlien aktiviteetteja

Vieraskieliset oppijat valmistivat esittelyitä omista kulttuureistaan, toivat nähtäväksi oman kulttuurin esineitä ja valokuvia, pukeutuivat oman kulttuurin asuihin, esittivät kulttuuriperinteitä, järjestivät aktiviteetteja sekä valmistivat oman kulttuurin ruokia kaikille maistettavaksi. Osallistujat puolestaan pääsivät mm. maistelemaan eri kulttuurien tyypillisiä ruokia sekä tutustumaan ja harjoittamaan niiden erilaisia kulttuuriperinteitä. Tapahtumat olivat myös tärkeässä roolissa mahdollistamassa etenkin vieraskielisten oppijoiden osallisuutta ei vain kulttuurin kuluttajina vaan tuottajina, sekä tukemassa heidän kulttuuristen oikeuksiensa toteutumista. Karankadun kampuksella kulttuurijuhla on lisätty vuosikalenteriin ja sitä vietetään jatkossakin kaksi kertaa vuodessa.

Kampustapahtumissa saatiin myös rekrytoitua ensimmäiset vieraskieliset oppijat mukaan Hyrian tutortoimintaan. Vieraskieliset oppijat osallistuivat myös hankkeen viestintävideon tekemiseen. Hankkeen lopputapahtumassa (Ammatillinen koulutus monikulttuurisuuden matkassa) ja sitä seuranneessa Hyrian oppijoiden yhteisöllisessä Unelmien liikuntapäivässä esiintynyt koomikko Fathi Ahmed inspiroi Hyrian oppijoita omalla henkilökohtaisella ja ammatillisella kasvutarinallaan, joka toi niin naurun suupieleen kuin kyynelen silmäkulmaan.

Kuva 8. Hankkeen videon kuvausta ja Fathi Ahmed esiintymässä hankkeen lopputapahtumassa

VIII. Lisätietoja

Lisätietoa hankkeesta löytyy [Hyrian kotisivuilta](#) ja hankkeen [viestintävideo](#) on katsottavissa Hyrian YouTube-kanavalla. Hankkeen tuloksia (malli ja opiskeluvaihtojen yhteenvetolomake) on jaettu myös [Avointen oppimateriaalien kirjastossa](#).

Tasavertaisena oppijana -hankepääällikkö

Kati Nurmi, FT, erityisopettaja

Hyria koulutus, Opiskeluhoito- ja ohjauspalvelut

040 672 8318 | kati.nurmi@hyria.fi

www.hyria.fi